

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Нэг. Хууль зүйн шаардлага:

Монгол Улсын Их Хурлаас 2002 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийг батлан мөрдүүлснээс хойш өнөөдрийг хүртэл 9 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон бөгөөд Монгол Улсын Их Хурлын 2019 оны 54 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2020 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”, 2019 оны 98 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2020 онд баримтлах үндсэн чиглэл” болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн хуулийг шинэчлэн боловсруулах эрх зүйн шаардлага үүссэн.

Хууль зүйн яамнаас Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд 2013 онд шинжилгээ хийн хуулийн зохицуулалт сул, зөвшөөрлийн тоог бууруулах бизнесийн таатай орчин бүрдүүлж, шинэчлэх шаардлагатай гэсэн дүгнэлт гаргасан. Түүнчлэн салбарын зохицуулалтыг боловсронгуй болгохын тулд төрөөс олгож буй тусгай зөвшөөрлийн тоог бууруулах, Захиргааны ерөнхий хуультай нийцүүлэх, хуулийн төсөлд зохицуулагч байгууллагаас батлан мөрдөх журам, зааврыг тусгах шаардлага урган гарч байна.

Мөн олон улсын санхүүгийн салбарт гарч буй техник, технологийн өөрчлөлт, цаг үеийн шаардлага, санхүүгийн зах зээлийн өнөөгийн нөхцөл байдалтай уялдуулан хуулийн төслийг шинэчлэн найруулга хийх шаардлага бий болоод байна.

Хоёр. Практик шаардлага:

Монгол Улсын санхүүгийн зах зээлд банк бус санхүүгийн байгууллагууд нь жижиг дунд бичил бизнес эрхлэгч, иргэдэд Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд заасан бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хүргэж өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэж байна.

Технологийн эрин үед банк бус санхүүгийн байгууллагууд нь санхүүгийн зах зээлд технологид суурилсан шинэ бүтээгдэхүүн үйлчилгээг гаргах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, иргэдэд хүргэх санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, оролцогчдыг болзошгүй эрсдэлээс сэргийлэх, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, хөрөнгө оруулагч, харилцагчийн эрх ашгийг хамгаалах, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, зохицуулагч байгууллагын салбарт оролцох эрх үүргийг оновчтой болгох зорилгоор Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийг шинэчлэн найруулах бодит шаардлага бий болсон. Тухайлбал,

1. Төр, засгийн байгууллагаас баримталж буй тусгай зөвшөөрлийн тоог цөөрүүлэх бодлогын хэрэгжилтийг хангах, үйл ажиллагааны зохицуулалтыг тодорхой болгох;
2. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрхэлж буй үйл ажиллагааны онцлог, цар хүрээ, учирч болзошгүй эрсдэлийн түвшинд нийцсэн санхүүгийн үйлчилгээний шинэ загвар, бүтээгдэхүүнийг нэвтрүүлж, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

3. Банк бус санхүүгийн зах зээлд оролцож буй хөрөнгө оруулагч, харилцагчийн эрх ашгийг хамгаалах зохицуулалтыг бий болгох;
4. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийг хөрөнгийн зах зээлд оролцох нөхцөлийг бүрдүүлэх;
5. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх үүрэг, удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалтыг хуульчилж, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх;
6. Тусгай зөвшөөрөл хүссэн этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгох, олгохоос татгалзах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох үндэслэлийг ойлгомжтой, ил тод болгох;
7. Захиргааны ерөнхий хууль 2016 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөгдөж эхэлсэнтэй холбогдуулан банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах зохицуулагч байгууллагын бүрэн эрхийг тодорхой болгох;
8. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн зээлийн хүү болон бусад үйл ажиллагаанд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг оновчтой тодорхойлох;
9. Санхүүгийн тайлан, мэдээ, нэмэлт тодруулгыг зөвхөн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчээс бус түүний нэгдлийн оролцогч толгой компани, тэдгээрийн хараат болон охин компаниас шаардах, тэдгээрт хийх нэгдсэн хяналт, шалгалтыг тогтолцоог шинээр бүрдүүлэх зэрэг болно.

Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалсан тайланд эдгээр асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатайг зөвлөсөн юм.

Иймд дээр дурдсан хууль зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлагуудыг үндэслэн Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулна.

Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Нэг. Хуулийн төслийн зорилго:

Энэ хуулийн зорилго нь банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тогтоож, тусгай зөвшөөрөл олгох, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, зохицуулагч байгууллагын эрх, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг, түүний удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны үндсэн зарчмыг тогтоох, үйл ажиллагаанд хяналт тавих, тэдгээрт албадлагын арга хэмжээ авахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хоёр. Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ:

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1.3-т заасны дагуу шинэчилсэн найруулга хэлбэрээр боловсруулах бөгөөд дараах бүтэцтэй байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт, хуулийн зорилт, хуулийн үйлчлэх хүрээ, болон нэр томьёоны тодорхойлолт зэргийг тусгана.

Хоёрдугаар бүлэгт, банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд тавигдах шаардлага, банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны төрөл, ангилал, тугай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр, үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлага, хязгаарлалт, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид хориглох зүйлийг тусгана.

Гуравдугаар бүлэгт, тусгай зөвшөөрөл олгоход тавигдах шаардлага, тусгай зөвшөөрөл олгох, олгохоос татгалзах, Хорооноос тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид

олгох зөвшөөрөл, бүртгэл, тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох нөхцөлийг тусгана.

Дөрөвдүгээр бүлэгт, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, гүйцэтгэх удирдлагад тавигдах шаардлага, сонирхлын зөрчил, мэдээллийн нууцлалыг тусгана.

Тавдугаар бүлэгт, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлан, тайлагналын хугацаа, санхүүгийн тайлангийн аудит, түүнийг нийтэд мэдээлэх зохицуулалтыг тусгана.

Зургадугаар бүлэгт, зохицуулагч байгууллагын бүрэн эрх, хэрэгжүүлэх хяналт шалгалт, нэгдсэн хяналт, шалгалт хийх, нэгдсэн хяналт шалгалтад хамрагдахгүй байх нөхцөл, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид хүлээлгэх албадлагын арга хэмжээг тус тус тусгана.

Долоодугаар бүлэгт, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийг хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэрээр өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, хууль тогтоомжид зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага, хууль хүчин төгөлдөр болох хугацаа зэргийг тусгана.

Хууль батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 299 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын санхүүгийн зах зээлийг 2025 он хүртэл хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-т Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-д өргөн мэдүүлэх зэрэг эрх зүйн баримт тусгагдсан хууль тогтоомжийн хэрэгжилт хангагдана.

Хуулийн төсөлд салбарын үйл ажиллагаанд мөрдөгдөх журам заавруудыг батлах эрх, хянах үүргийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны бүрэн эрхэд тусгаснаар салбарын зээлийн хүү буурах, давхардсан бүтээгдэхүүн үйлчилгээний зохицуулалт тодорхой болох, холбогдох төрийн байгууллагуудтай хамтын ажиллагаа сайжрих, улмаар нэгдсэн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх боломж бүрдэнэ. Мөн аудитын байгууллагыг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос томилсноор тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үнэн зөв байдал хангагдах чухал ач холбогдолтой юм.

Хуулийн төсөлд банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн нэр бүхий 10 төрлийн үйл ажиллагаа тус бүр дээр тусгай зөвшөөрөл авахаар зохицуулагдаж байгааг төрөлжүүлэн 4 тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд 11 төрлийн үйлчилгээг эрхлэх, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрхлэх үйл ажиллагааны төрлөөс хамаарч 4 ангилсан нь төрөөс олгох тусгай зөвшөөрлийн тоог бууруулах боломж бүрдэнэ.

Мөн банк бус санхүүгийн салбарын оролцогчдын хувьд технологийн шинэ эрин үетэй нийцүүлэн хөгжих боломжийг бий болгох, олон улсын жишигт нийцсэн санхүүгийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээ нэвтрүүлэх, салбарын хөрөнгө оруулагч, харилцагчийн эрх ашгийг хамгаалах, салбарыг болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх эрх зүйн таатай орчин бүрдэнэ.

Ингэснээр тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн санхүүгийн эх үүсвэр болон эрхлэх үйл ажиллагааны төрлийг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулагчийг зах зээлд нэвтрэх таатай нөхцөлийг бүрдүүлж, бичил санхүүгийн салбарын гол зорилго болох бага, дунд орлоготой иргэд, бизнес эрхлэгчдэд зориулсан хэрэглээний зээлийг

нэмэгдүүлэх нөхцлийг бүрдүүлэх боломжтой юм. Нөгөө талаас тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлж зах зээлд мэргэжлийн оролцогчийг оролцуулах, иргэдийн хувьд ээлтэй төрийн хяналттай, олон талт санхүүгийн үйлчилгээг авах боломжийг бүрдүүлж байна.

Хуулийн төсөл Үндсэн хууль, Монгол Улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомж байгаа эсэх талаарх санал

Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжтой нийцсэн байна.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Ашигт малтмалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай, Банкны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Валютын зохицуулалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зээлийн мэдээллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол улсын хөгжлийн банкны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хадгаламж, зээлийн хоршооны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Чөлөөт бүсийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг дагуулан боловсруулна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧИД

----000----